

ปันจักสีลัตกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน:
กรณีศึกษาชุมชนหัวกุกูญแจ อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส

Pencak Silat and the Development of Sports and Recreational Tourism
Based on Youth Development: A Case Study of Huakunjai Community,
Sungai-Kolok District, Narathiwat Province.

นที เหมมันต์^{1*} และ ชญานัท เอี้ยวเรืองสุรัต²

Natee Hemmant¹ and Chayathat Aiewruengsurat^{2*}

¹ อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Hatyai Business School, Hatyai University.

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Lecturer, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: natee_h@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปันจักสีลัตกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษาชุมชนหัวกุกูญแจ อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของกีฬาปันจักสีลัตในการพัฒนาเยาวชนของชุมชนหัวกุกูญแจ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเยาวชนในชุมชนหัวกุกูญแจและเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของปันจักสีลัต ในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยและนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของกีฬาปันจักสีลัตในการพัฒนาเยาวชน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและคุณธรรม ด้านสังคม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและอัตลักษณ์และด้านโอกาสทางกีฬาและอาชีพ กระบวนการพัฒนาเยาวชนในชุมชนหัวกุกูญแจ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การสร้างพื้นฐาน วินัยและการพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพทางกายและจิตใจ การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างบทบาทผู้นำและความรับผิดชอบต่อสังคม และการสร้างพลังทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม และศักยภาพของปันจักสีลัตในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ศักยภาพด้านมรดกวัฒนธรรม ศักยภาพด้านกิจกรรมกีฬาและการแข่งขัน ศักยภาพด้านการสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยว ศักยภาพด้านประสบการณ์นักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ปันจักสีลัต, การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ, ชุมชนหัวกุกูญแจ

Abstract

This research, titled “Pencak Silat and the Development of Sports and Recreational Tourism Based on Youth Development: A Case Study of Hua Kun Chae Community, Sungai Ko-lok District, Narathiwat Province,” aimed to: (1) examine the role of Pencak Silat in youth development within the Hua Kun Chae community; (2) investigate the youth development processes implemented in the community; and (3) analyze the potential of Pencak Silat for the development of sports and recreational tourism. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected through documentary research, in-depth interviews, and participant observation. The collected data were synthesized, interpreted, and presented descriptively.

The findings revealed that the role of Pencak Silat in youth development consisted of five dimensions: physical development; mental and moral development; social development; preservation of culture and identity; and opportunities in sports and career pathways. The youth development process in the Hua Kun Chae community comprised five major processes: building discipline and self-development; enhancing physical and mental potential; learning social coexistence; fostering leadership and social responsibility; and strengthening social empowerment and cultural capital. Furthermore, the potential of Pencak Silat for the development of sports and recreational tourism encompassed six dimensions: cultural heritage potential; potential for sports activities and competitions; potential for creating a distinctive tourism identity; potential for enhancing tourist experiences; potential for local economic development; and potential for the development of sports and cultural tourism.

Keywords: Pencak Silat, Sport and Recreational Tourism, HuaKunjai Community

บทนำ

เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนราธิวาส เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความสูญเสีย ความไม่มั่นใจในชีวิตและทรัพย์สิน มักพบภาพเหตุการณ์การเสียชีวิตและผู้บาดเจ็บอยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (Southern Observation Center, 2012) ทำให้ในชุมชนตามพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้สูญเสียหัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงหม้ายและเด็กกำพร้ามีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลไปสู่ปัญหาทางจิตใจและการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน ส่งผลต่อสภาพจิตใจ ความไม่ปลอดภัยและมีผลกระทบโดยตรงในการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา ทักษะชีวิต และทักษะด้านอื่น ๆ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อเติบโตและการใช้ชีวิต ในงานวิจัยเชิงพื้นที่ของ (สมบูรณ์ หทัยอยู่สุข, สมบูรณ์ หทัยอยู่สุข, พชรินทร์ เสรี และแกมแก้ว โปษกรณัฐ, 2563) ยังพบว่า เยาวชนในพื้นที่ที่เกิดความรุนแรงมีความเสี่ยงด้าน

สุขภาพจิตอย่างเด่นชัด โดยการศึกษาที่ได้สำรวจนักเรียนมัธยมในพื้นที่ชายแดนใต้พบว่าเกือบ 13% ของเยาวชนรายงานว่ามีอาการผิดปกติทางจิตใจที่สอดคล้องกับความเครียดหลังเหตุการณ์รุนแรง ซึ่งเป็นผลจากการสัมผัสต่อการโจมตีหรือเหตุรุนแรงโดยตรงหรือทางอ้อมในการใช้ชีวิตประจำวัน

ชุมชนห้วยญแจเป็นชุมชนหนึ่งในเขตเทศบาลเมืองสุโขโกลก จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นเมืองชายแดนที่มีบทบาทสำคัญด้านเศรษฐกิจ การค้าและการคมนาคมระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากร และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม ชื่อ “ห้วยญแจ” มีที่มาจากลักษณะทางกายภาพของรางรถไฟบริเวณจุดสับราง (คันโยกเปลี่ยนราง) ซึ่งมีรูปร่างคล้ายห้วยญแจ ชาวบ้านในพื้นที่จึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่า “ห้วยญแจ” และใช้เรียกขานสืบต่อกันมาจนกลายเป็นชื่อชุมชนอย่างเป็นทางการ การก่อเกิดและขยายตัวของชุมชนห้วยญแจมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาระบบรถไฟสายใต้ โดยเฉพาะการเปิดดำเนินงานของสถานีรถไฟสุโขโกลก ซึ่งเป็นสถานีปลายทางของเส้นทางรถไฟสายใต้ การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่บริเวณใกล้รางรถไฟกลายเป็นจุดศูนย์กลางการเดินทาง การค้าขาย และการตั้งถิ่นฐานของประชาชน เมื่อระบบคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานและการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การค้าขายแดน ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก และบริการต่าง ๆ ส่งผลให้ชุมชนมีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ชุมชนห้วยญแจมีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา เช่น ไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยเชื้อสายจีน ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของเมืองชายแดนได้อย่างชัดเจน วิถีชีวิตของประชาชนผูกพันกับการค้าขาย การให้บริการ และกิจกรรมของชุมชนที่ดำเนินร่วมกับเทศบาลและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันชุมชนห้วยญแจยังคงมีบทบาทสำคัญ ในฐานะชุมชนเมืองที่สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสุโขโกลก ทั้งด้านการพาณิชย์ การคมนาคม การท่องเที่ยวและกิจกรรมสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่สะท้อนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับระบบรางและการเติบโตของเมืองชายแดนใต้

ปันจักลีลัตคือศิลปะการต่อสู้พื้นบ้านที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม สังคมและการพัฒนามนุษย์ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนห้วยญแจ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและคุณธรรม ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชุมชนห้วยญแจผ่านการรวมกลุ่ม การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นและการปลูกฝังค่านิยม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาเยาวชน ลดปัญหาสังคมและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและศาสนาในพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถต่อยอดสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการแสดงวัฒนธรรม ส่งผลให้ปันจักลีลัตทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรมอันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในทางวิชาการยังมีการศึกษาน้อยในส่วนบทบาทของปันจักลีลัตต่อการพัฒนาเยาวชนรวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพของปันจักลีลัตในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ และจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลพบว่า การจัดตั้งชมรมกีฬาปันจักลีลัตของอำเภอสุโขโกลกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนในชุมชนห่างไกลจากยาเสพติด มีสุขภาพแข็งแรง และมีกิจกรรมทำร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชนด้วยกันจนมีนักกีฬาไปแข่งขัน ในระดับทีมชาติและประสบความสำเร็จ

ได้รับเหรียญทองในกีฬาซีเกมส์ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย จนกลายเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนหัวกุญแจ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เยาวชนให้ความสนใจรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในเชิงกีฬา และนันทนาการเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น หากได้ทราบถึงปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนหัวกุญแจ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาท กระบวนการและวิเคราะห์ ศักยภาพของป็นจัสส์ต่อการพัฒนาเยาวชนและพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ จะนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานทางการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ ในสังคมนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของป็นจัสส์ต่อการพัฒนาเยาวชนในชุมชนหัวกุญแจ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยกีฬาป็นจัสส์ในชุมชนหัวกุญแจ
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของป็นจัสส์ในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ

แนวคิด ทฤษฎี

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ (Sport Tourism / Community-based Sport Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงกีฬา คือ การเดินทางของบุคคลออกจากถิ่นพำนักปกติเพื่อเข้าร่วมชมหรือมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกีฬา โดย “กีฬา” เป็นแรงจูงใจหลักของการเดินทาง แนวคิดนี้ถูกวางรากฐานเชิง วิชาการอย่างชัดเจน โดยมองว่ากีฬาเป็นตัวขับเคลื่อนพฤติกรรมการเดินทางและประสบการณ์ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นแนวคิดบูรณาการระหว่างศาสตร์การจัดการกีฬาและการจัดการท่องเที่ยว โดย เน้นบทบาทของกิจกรรมกีฬาในฐานะเครื่องมือสร้างประสบการณ์ สร้างภาพลักษณ์ปลายทาง และขับเคลื่อน เศรษฐกิจเชิงกิจกรรม (Event-based Economy) และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าทางการตลาด สูงมีแนวโน้มเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง การออกแบบกิจกรรมกีฬาที่มีคุณภาพและยั่งยืนจะส่งผลโดยตรง ต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว จนสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเพิ่มขึ้น (กรมการท่องเที่ยว, 2568) โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงกีฬามีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ถึง 3-4 เท่า (Technavio, 2022) โดยในบริบทภาคใต้และเมืองชายแดนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาไม่ใช่เพียง เครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่เป็นกลไกสร้างภาพลักษณ์ สร้างสันติภาพเชิงสัญลักษณ์ และเสริมพลังชุมชน หากออกแบบกิจกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัย อัตลักษณ์ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน จะสามารถ เพิ่มความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนอย่างยั่งยืน

กีฬาเพื่อการพัฒนาเยาวชน (Sport for Development / Youth Development)

กีฬาได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนทางสังคม (Social Capital) ของเยาวชน องค์การสหประชาชาติและหน่วยงานพัฒนาระหว่างประเทศ ได้ผลักดันแนวคิด “Sport for Development and Peace (SDP)” เพื่อใช้กีฬาเป็นกลไกสร้างสันติภาพ และการพัฒนาสังคม

ในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเผชิญ ความท้าทายด้านสังคม เศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ การพัฒนาเยาวชนจึงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ การ ใช้กีฬาเป็นเครื่องมือเชิงป้องกัน (Preventive Mechanism) และเชิงเสริมสร้าง (Empowerment Mechanism) อาจช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางสังคม

ลาวัลย์ นาคติลภ (2561) กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานการพัฒนา เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจึงต้องมีผู้นำรวมทั้งมีการควบคุมดูแลหรือจัดระเบียบกันภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเรียกว่าการบริหารหรือการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยเหตุผลนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการพัฒนาได้ และอาจกล่าวได้ว่า ที่ใดมีกลุ่มที่นั่นย่อมมีการพัฒนาการพัฒนาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่า การพัฒนา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้บัญญัติว่า การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่าง ๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมไปกว่าเดิม

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชน 6 ประการ ประกอบด้วย

1. เยาวชนมีเกียรติ สิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
2. การพัฒนาคนนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในช่วงชีวิตหนึ่ง ๆ ต่างก็มีจุดวิกฤต และจุดเด่น อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรับรู้โดยเฉพาะด้านการปรับตัว และการปรับบทบาทอันเนื่องมาจากประสบการณ์และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ปรากฏชัดเจนกล่าวคือความยากจน การมีโรคภัยไข้เจ็บ ความด้อยโอกาสในการศึกษา ความไม่รู้ การขาดทักษะเชิงอาชีพ การไม่มีงานทำ การเพิ่มประชากร การไม่ได้รับการบริการพื้นฐานที่ทั่วถึง และบริการที่ขาดคุณภาพ ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาเยาวชน โดยทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและสร้างเสริมให้มีสภาพเศรษฐกิจที่สร้างปัญหาให้แก่เยาวชนเอง อันมีผลทำให้เยาวชนบางกลุ่มกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด
4. เยาวชนควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ
5. จำเป็นต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะเยาวชนที่มีโอกาสมากกว่าจะต้องช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาส
6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและต้องลงทุนสูง จึงต้องควรระมัดระวังให้เกิดการสูญเปล่าโดยใช้วิธีการป้องกันมากกว่าการแก้ไข

ดังนั้น แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจะเป็นตัวกำหนดกรอบเพื่อกำหนดนโยบายและวิธีการหลักในการวางแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนจะเป็นพลังสำคัญของประเทศ เป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ มีการพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญาเจริญเต็มที่และเป็นช่วงของการเก็บสะสมประสบการณ์ของชีวิต ดังนั้น จึงเป็นช่วงที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังอุดมการณ์ ค่านิยม การเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเป็นผู้ใหญ่ในแบบฉบับที่ต้องการได้

บันทึกสถิติในฐานะทุนวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ มักจะถูกอธิบายถึงมนุษย์ในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ตามตำแหน่งทางสังคมและขยายสู่การอธิบายในระดับปัจเจก กลุ่ม และสังคม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการระบุความเฉพาะหรือบริบททางสังคมที่คนเหล่านั้นอ้างถึง มนุษย์มีความสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะเลือกให้นิยามและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นไปตามความสัมพันธ์เชื่อมโยง

ระหว่างอัตลักษณ์บุคคล (Personal Identity) ที่กลายมาเป็นอัตลักษณ์สังคม (Social Identity) และกระบวนการที่สังคมหล่อหลอมอัตลักษณ์บุคคลให้กลายเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล (Individual) เพื่อสร้างความแตกต่างให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ในแบบใหม่ ๆ อัตลักษณ์ทางสังคมเป็นผลจากการนิยามตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมโดยสัมพันธ์กับผู้อื่น (ซัชฎา อัครศรีวร นากาโอะคะ และกฤษณ์ท สานทวี, 2567)

มรดกวัฒนธรรม แนวความคิดมรดกวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ ได้แก่ โบราณสถาน อนุสาวรีย์สถาปัตยกรรม อาคาร กลุ่มอาคาร ย่านชุมชนท้องถิ่น เมืองเก่า วัดวาอาราม แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี แหล่งภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม โบราณวัตถุ และผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น (สมาคมอิคโม่สไทย, 2554) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชนและในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมของตน (มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, 2563) เพื่อรักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา (พุ่มพัฒน์นิ ค้ำวชิระพิทักษ์ และมนัญญา ค้ำวชิระพิทักษ์, 2563)

การถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น (Intergenerational Transmission)

การถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น หมายถึง กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่บุคคลในรุ่นก่อนหน้า เช่น พ่อแม่ ครู ผู้นำชุมชน หรือผู้เชี่ยวชาญ ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรม ไปยังคนรุ่นหลัง ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ทางสังคม การสั่งสอน การฝึกปฏิบัติ การสังเกตเลียนแบบ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้ความรู้และวัฒนธรรมดังกล่าวยังคงดำรงอยู่และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสังคม ซึ่งการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่นถือเป็นกลไกสำคัญของการสร้าง และสืบทอดทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ซึ่งช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชน ตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้พื้นบ้านอย่างป็นจักสีลัด จากครูผู้ฝึกสอนสู่เยาวชนในชุมชน ซึ่งไม่เพียงเป็นการส่งต่อทักษะทางกีฬา แต่ยังเป็นการถ่ายทอดค่านิยม วินัย อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมและเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (อุษณา พิมพ์พร และชนบพร แสงวงนิช , 2568) และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของบุคคลที่มีผลต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ด้านความไว้วางใจและด้านแรงจูงใจ (เกษราภรณ์ สุตตาพงศ์ และณัชชา วัชรเสรีกุล, 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องป็นจักสีลัดกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ บนฐานการพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษาชุมชนห้วยกุญแจ อำเภอสุไหงโกลลก จังหวัดนราธิวาส เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอบเขตเชิงพื้นที่

ชุมชนหัวกุญแจ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ภาครัฐ คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ปกครอง คือ ตัวแทนของผู้ปกครองเยาวชน จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 3 คือ ภาคชุมชน คือชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนพื้นที่ชุมชนหัวกุญแจ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการลงพื้นที่จริงในเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2568 จำนวน 3 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นคำถาม ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและความชัดเจนของภาษาก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขและใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อเก็บบันทึกและรวบรวมข้อมูลได้ตรงประเด็นที่สุด

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกับกลุ่มตัวอย่างทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ด้วยการซักถามและจดบันทึกอย่างละเอียด

3. เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สำรวจข้อมูลเชิงเอกสารและสื่อออนไลน์ และดำเนินการสำรวจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการชุมชนหัวกุญแจ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการในพื้นที่เบื้องต้น

2. ประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่มเพื่อลงพื้นที่ภาคสนาม เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ และการจดบันทึกและการเก็บภาพถ่าย

3. ลงพื้นที่ในวันที่ชุมชนหัวกุญแจจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ เก็บข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ การจดบันทึกและการเก็บภาพถ่ายโดยการลงพื้นที่จริงในเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2568 จำนวน 3 ครั้ง

4. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ กีฬาเพื่อพัฒนาเยาวชน ปันจักสีลัดในฐานะทุนวัฒนธรรมและการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น

5. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมด เพื่อมาทำการวิเคราะห์เริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูลจากการถอดเทปและตรวจสอบความถูกต้อง โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตภาคสนามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงบริบท แล้วจึงนำไปสู่กระบวนการจัดกลุ่มเป็นประเด็นที่สะท้อนสาระสำคัญของข้อมูลเพื่อการตีความและอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ในประเด็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการในพื้นที่ชุมชนหัวกุญแจ อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส สรุปข้อมูลผลการวิจัยนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องป็นจักสีลัดกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษาชุมชนหัวกุญแจ อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนครราชสีมา นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาได้ผลการศึกษาบทบาทของป็นจักสีลัดต่อการพัฒนาเยาวชน ในชุมชนหัวกุญแจและวิเคราะห์ศักยภาพของป็นจักสีลัดในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการโดยสามารถเสนอผล ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทบาทของป็นจักสีลัดต่อการพัฒนาเยาวชนในชุมชนหัวกุญแจ

ป็นจักสีลัดเป็นศิลปะการต่อสู้พื้นบ้านของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ยาวนาน โดยแพร่หลายในหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย, มาเลเซีย, บรูไน และไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ป็นจักสีลัดไม่ได้เป็นเพียงกีฬาเพื่อการแข่งขันเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม

1) การพัฒนาด้านร่างกาย (Physical Development) การฝึกป็นจักสีลัดช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายของเยาวชน เช่น ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความยืดหยุ่นของร่างกาย ความคล่องตัว และการทรงตัวและความอดทนและสมรรถภาพหัวใจและปอด โดยการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอทำให้เยาวชนมีสุขภาพแข็งแรง ลดพฤติกรรมเสี่ยง และสร้างวินัยในการดูแลสุขภาพของตนเอง

2) การพัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรม (Mental and Moral Development) ป็นจักสีลัดเน้น การฝึกวินัย ความอดทน และการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในการพัฒนาเยาวชน เช่น การเคารพครูฝึกและคู่ต่อสู้ การมีน้ำใจนักกีฬาและการควบคุมอารมณ์และการใช้พลังอย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนมีความมั่นคงทางจิตใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิต

3) การพัฒนาด้านสังคม (Social Development) การฝึกป็นจักสีลัดมักดำเนินการในรูปแบบของชมรมหรือทีม ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การมีวินัยและความรับผิดชอบ การเคารพกติกาและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กีฬานี้ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างความสามัคคีระหว่างเยาวชนจากหลากหลายวัฒนธรรม

4) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ (Cultural Preservation) ป็นจักสีลัดเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมของชุมชนหลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การส่งเสริมให้เยาวชนฝึกฝนศิลปะการต่อสู้นี้ช่วยสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจ ในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเชื่อมโยงเยาวชนกับประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชน

5) การพัฒนาโอกาสทางกีฬาและอาชีพ (Sport and Career Opportunities) ป็นจักสีลัดได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และถูกบรรจุในมหกรรมกีฬา เช่น ซีเกมส์ และ เอเชียเกมส์ ทำให้เยาวชนที่มีความสามารถสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ นักกีฬาทีมชาติ ครูฝึกหรือผู้ฝึกสอนกีฬาและอาชีพในวงการกีฬาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ป็นจักสีลัดมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยกีฬาป็นจักสีลัดในชุมชนหัวกุญแจ

ปันจักสีลัตเป็นทั้งกีฬา ศิลปะการต่อสู้ และมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในพื้นที่ชุมชนหัวกุญแจ จังหวัดนราธิวาส ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้กลายเป็น “พลังทางสังคม” ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานการฝึกทักษะทางกาย วินัย จริยธรรม และการมีส่วนร่วมในชุมชน กีฬานี้ได้รับการยอมรับในเวทีนานาชาติ เช่น ซีเกมส์ และ เอเชียนเกมส์ ซึ่งยิ่งช่วยสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนพัฒนาศักยภาพของตนเอง

1) การสร้างพื้นฐานวินัยและการพัฒนาตนเอง (Self-discipline Formation)

กระบวนการพัฒนาเยาวชนเริ่มจากการฝึกวินัยผ่านการเรียนรู้พื้นฐานของปันจักสีลัต เช่น การเคารพครูฝึกและผู้อาวุโส การปฏิบัติตามกฎระเบียบของการฝึกและการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ การฝึกฝนดังกล่าวช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ ความอดทน และการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเยาวชน

2) การพัฒนาศักยภาพทางกายและจิตใจ (Holistic Development)

การฝึกปันจักสีลัตช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย เช่น ความแข็งแรง ความคล่องตัว และความสมดุลของร่างกาย ขณะเดียวกันยังช่วยพัฒนาจิตใจ ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง ความกล้าหาญและความสามารถในการตัดสินใจ เมื่อเยาวชนมีความมั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก็จะสามารถมีบทบาทเชิงบวกในสังคมได้มากขึ้น

3) การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม (Socialization Process)

การฝึกปันจักสีลัตมักจัดในรูปแบบชมรมหรือศูนย์ฝึกซ้อม ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การเคารพความแตกต่างและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนในหลายพื้นที่ของ ประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนภาคใต้ กีฬานี้ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีระหว่างเยาวชนต่างวัฒนธรรม

4) การสร้างบทบาทผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม (Leadership Development)

เมื่อเยาวชนมีประสบการณ์และทักษะมากขึ้น พวกเขาสามารถพัฒนาไปสู่บทบาทใหม่ เช่น ผู้นำทีมผู้ช่วยผู้ฝึกสอนและผู้จัดกิจกรรมกีฬาในชุมชน โดยบทบาทเหล่านี้ช่วยให้เยาวชนเรียนรู้การเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

5) การสร้างพลังทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม (Social Empowerment)

ในระยะยาว การฝึกปันจักสีลัตสามารถพัฒนาเยาวชนให้กลายเป็นพลังทางสังคม (Social Force) ผ่านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น กระบวนการนี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาตัวเยาวชน แต่ยังช่วยเสริมสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) และความเข้มแข็งของชุมชน กระบวนการดังกล่าวทำให้ปันจักสีลัตไม่ใช่เพียงกีฬา แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเป็นพลังสำคัญของสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศักยภาพของปันจักสีลัตในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ

ปันจักสีลัตเป็นศิลปะการต่อสู้พื้นบ้านของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผสมผสาน กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ เข้าด้วยกัน ทำให้มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism Resource) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างโดดเด่น นอกจากนี้ ปันจักสีลัตยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติในปี ค.ศ. 2019 โดย UNESCO ซึ่งช่วยเพิ่มคุณค่าและภาพลักษณ์ในระดับสากล ซึ่งในชุมชนหัวกุญแจมีศักยภาพ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านมรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage Value) ปันจักสีลัตมีคุณค่าทางวัฒนธรรมสูง เนื่องจากประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ศิลปะการเคลื่อนไหว ดนตรีและเครื่องแต่งกาย พิธีกรรมและปรัชญาชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ปันจักสีลัตไม่ใช่เพียงกีฬาแข่งขัน แต่ยังเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมที่สามารถนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น การแสดงศิลปะการต่อสู้ การสาธิตท่ารำ หรือพิธีกรรมดั้งเดิม

2) ศักยภาพด้านกิจกรรมกีฬาและการแข่งขัน (Sport Event Potential) ชุมชนหัวกุญแจมีผู้ฝึกสอนและรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ คือ นางสาวอัสมา ชิตหวันนาย นักกีฬาเหรียญทองทีมชาติไทย เป็นแรงบันดาลใจให้รุ่นน้องในชุมชนที่จะสามารถฝึกซ้อมให้เยาวชน รวมถึงปันจักสีลัตเป็นกีฬาที่มีการแข่งขันในระดับนานาชาติ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ฝึกสอน แฟนกีฬาและนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในพื้นที่ซึ่งช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนหัวกุญแจ

3) ศักยภาพด้านการสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Branding) หลายพื้นที่ใช้ปันจักสีลัตเป็นอัตลักษณ์การท่องเที่ยวของเมือง เช่น การสร้างหมู่บ้านนักสู้ (Silat Village) การจัดเทศกาลศิลปะการต่อสู้และการจัดนิทรรศการหรือพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ การใช้ปันจักสีลัตเป็น “Cultural Branding” ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของเมืองและทำให้จุดหมายปลายทางมีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น

4) ศักยภาพด้านประสบการณ์นักท่องเที่ยว (Tourist Experience) ปันจักสีลัตสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ได้หลายรูปแบบ เช่น เวิร์กช็อปฝึกศิลปะการต่อสู้สำหรับนักท่องเที่ยว ค่ายฝึกปันจักสีลัตระยะสั้น การแสดงศิลปะการต่อสู้ในงานเทศกาลและการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านศิลปะการต่อสู้กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์เชิงลึก (Deep Cultural Experience) มากกว่าการชมการแสดงทั่วไป

5) ศักยภาพด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาจากปันจักสีลัตสามารถสร้างรายได้ในหลายมิติ เช่น รายได้จากการแข่งขันกีฬา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการจำหน่ายอุปกรณ์กีฬาและของที่ระลึกและการจ้างงานในชุมชนหัวกุญแจ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปันจักสีลัตสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างโอกาสทางอาชีพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้

6) ศักยภาพในการพัฒนา “การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและวัฒนธรรม” ปันจักสีลัตมีความโดดเด่นเพราะสามารถผสมผสาน Sport Tourism + Cultural Tourism ได้ในกิจกรรมเดียว เช่น เทศกาลศิลปะการต่อสู้ การแข่งขันระดับนานาชาติ การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนรูปแบบนี้เรียกว่า Sport-Cultural Tourism Integration โดยศักยภาพของปันจักสีลัตต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสามารถอธิบายได้ใน 5 มิติหลัก

1. มรดกวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ระดับโลก
2. การแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ
3. การสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวของพื้นที่
4. การสร้างประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว
5. การสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ดังนั้น ปันจักสีลัดจึงสามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและวัฒนธรรมที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยตัวบ่งชี้ว่า “ทุนที่เกิดจากเยาวชนในพื้นที่” คือหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ

สรุปและอภิปรายผล

ปันจักสีลัดมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและชุมชน สามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) โดยกิจกรรมปันจักสีลัดไม่ได้เป็นเพียงการฝึกศิลปะการต่อสู้หรือกีฬาเท่านั้นแต่ทำหน้าที่เสมือน “เครื่องจักรทางสังคม” ที่ผลิตและสะสมทุนสำคัญทั้งสองประเภท ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชนสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

บทบาทของปันจักสีลัดต่อการพัฒนาเยาวชน ในชุมชนทั่วทุกมุมเมืองปันจักสีลัดไม่เพียงแต่กีฬาแต่ยังสามารถสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital Formation) ให้กับชุมชนและสังคม การฝึกปันจักสีลัดมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนมนุษย์ที่มองว่าการศึกษา การฝึกทักษะ และประสบการณ์สามารถเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ได้ ประการแรก การฝึกซ้อมปันจักสีลัดช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกาย เช่น ความแข็งแรง ความคล่องตัว และความอดทน ซึ่งเป็นพื้นฐานของสุขภาพที่ดีของเยาวชน ประการที่สอง กระบวนการฝึกซ้อมยังช่วยปลูกฝังคุณลักษณะสำคัญ เช่น วินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน และการควบคุมตนเอง คุณลักษณะเหล่านี้ ถือเป็นทักษะชีวิต (Life Skills) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริตา สงวนทรัพย์, ปานเกล้า หนูมาก, รพีพร สิงห์โต และ มณฑา จำปาเหลือง (2568) ซึ่งกล่าวว่าทุนมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในระยะยาวและเป็นตัวแปรสำคัญ ในการผลักดันองค์กรให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานัท เอี้ยวเรืองสุริติ และนธิ เหมมันต์ (2568) ที่ว่าชุมชนหรือองค์กรหากมีทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนจะมีข้อได้เปรียบในการสร้างมูลค่าเพิ่ม การขับเคลื่อนโดยมนุษย์จะเกิดการพัฒนาร่วมกันความเข้มแข็งให้ชุมชนได้ นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมปันจักสีลัดยังเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การแข่งขันอย่างสร้างสรรค์และการเคารพกติกา ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ด้วยเหตุนี้ ปันจักสีลัดจึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์

กระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยกีฬาปันจักสีลัดสู่การสร้างทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital Formation) นอกจากบทบาทในการพัฒนาทุนมนุษย์แล้ว ปันจักสีลัดยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างและถ่ายทอดทุนวัฒนธรรม เนื่องจากศิลปะการต่อสู้เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมมาหลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การฝึกปันจักสีลัดไม่เพียงเกี่ยวข้องกับเทคนิคการต่อสู้ แต่ในกระบวนการเริ่มจากการสร้างพื้นฐานวินัย การพัฒนาศักยภาพทางกายและจิตใจ การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างบทบาทผู้นำและความรับผิดชอบต่อสังคม จนเสริมสร้างทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรมยังรวมถึงการเรียนรู้พิธีกรรม ค่านิยม และปรัชญาชีวิต เช่น การเคารพครู การให้เกียรติคู่ต่อสู้ และการรักษาความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลญา แก้วประดิษฐ์ (2568) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดทุนวัฒนธรรมเหล่านี้ ทำให้เยาวชนซึมซับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของ

ตนเอง ซึ่งภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล มีการสั่งสม ดัดแปลง สืบทอดและพัฒนา สร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับคนในชุมชน ในบริบทของชุมชน การสืบทอดป็นจิ๊กสืตจากครูสู่ศิษย์ยังเป็น กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความต่อเนื่อง ของวัฒนธรรม ส่งผลให้ศิลปะการต่อสู้นี้ ทำหน้าที่เป็นแหล่งสะสมและส่งต่อทุนวัฒนธรรมของสังคมและสอดคล้องกับ นิรัน ดะแซ, จิรศักดิ์ สุรงค์ พิพรรณ และละมุล รอดขวัญ (2568) ซึ่งกล่าวว่าการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม จะช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างชุมชน

ศักยภาพของป็นจิ๊กสืตในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการในฐานะ “เครื่องจักรทางสังคม” จะเห็นได้ว่าป็นจิ๊กสืตทำหน้าที่คล้าย เครื่องจักรทางสังคม (Social Engine) ที่ขับเคลื่อนการสร้างทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรมไปพร้อมกัน กล่าวคือ ในระดับบุคคล ป็นจิ๊กสืตช่วย พัฒนาทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะของเยาวชน ในระดับชุมชน ป็นจิ๊กสืตช่วยรักษาอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและในระดับสังคม ป็นจิ๊กสืตสามารถต่อยอดสู่กิจกรรม ด้านกีฬาและการแข่งขันที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การแข่งขัน กีฬา การจัดเทศกาล และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา กระบวนการดังกล่าวทำให้ป็นจิ๊กสืตมีบทบาทสำคัญใน การสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความสามัคคี ภายในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภัทธา เขียวชะอุ่ม, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์ และประสงค์ ต้นพิชัย (2569) ซึ่งกล่าวว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการ วางแผนและตัดสินใจ รวมทั้งสร้างกลไกการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน ถ่ายเมื่อ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2568

จากภาพแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน (Youth-based Sport Tourism Development Model) ชุมชนหัวกุญแจได้นำเยาวชน ต้นแบบมาเป็นผู้ฝึกสอนให้กับเยาวชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในกีฬาป็นจิ๊กสืต เพื่อพัฒนาจิตใจเสริมสร้าง สมรรถภาพร่างกายรวมถึงการฝึกฝนขั้นพื้นฐาน เพื่อป้องกันตัวสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในทำรำ พื้นฐานของกีฬาป็นจิ๊กสืต

จากการอภิปรายผลสามารถสรุปได้ว่า ปันจักสีลัดไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมทางกีฬาเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและสังคม โดยทำหน้าที่เสมือน “เครื่องจักรสร้างทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรม” ผ่านกระบวนการฝึกฝน การถ่ายทอดคุณค่า และการมีส่วนร่วมในชุมชน กระบวนการนี้ส่งผลให้เยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพบุคคลอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันก็ช่วยรักษาและต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมอย่างยั่งยืน ปันจักสีลัดเป็นศิลปะการต่อสู้พื้นถิ่นมิได้มีบทบาทเพียงด้านการกีฬาเท่านั้น แต่ยังสามารถยกระดับและต่อยอดเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนได้ รวมถึงได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน (Youth-based Sport Tourism Development Model) โดยใช้เยาวชนในชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสืบสาน ถ่ายทอด และจัดกิจกรรมปันจักสีลัดในบริบทการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเยาวชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยเฉพาะบทบาทของครูปันจักสีลัด ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และเยาวชน ที่ร่วมกันออกแบบกิจกรรม การแสดง การฝึกสอน และการจัดเทศกาลหรือกิจกรรมเชิงนันทนาการ ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Sport Tourism)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า ปันจักสีลัดกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการบนฐานการพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษาชุมชนห้วยกุญแจ อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส การดำเนินกิจกรรมฝึกซ้อมปันจักสีลัดในชุมชนยังประสบข้อจำกัดในหลายประการ

1. ด้านงบประมาณที่ใช้ในการจัดหาและพัฒนาอุปกรณ์สำหรับการฝึกซ้อม ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะของผู้ฝึก โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน
2. ด้านสถานที่ที่ใช้ในการฝึกซ้อมยังมีลักษณะคับแคบและขาดการพัฒนา ในด้านภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม
3. ด้านภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้บรรยากาศโดยรวมไม่เอื้อต่อการฝึกซ้อมและการพัฒนากิจกรรมในระยะยาวรวมถึงลดศักยภาพ ในการต่อยอดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการของชุมชนห้วยกุญแจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมของเยาวชนต่อการสร้างความเข้มแข็งให้สังคม และศึกษาวิจัยและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปันจักสีลัด ในแต่ละพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้รวมถึงศึกษารูปแบบโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการชุมชนห้วยกุญแจ อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

เอกสารอ้างอิง

กัลญา แก้วประดิษฐ์. (2568). การจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในวิถีชุมชน. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(4), 413-428.

เกษรารณณ์ สุดตาพงศ์ และณัชชา วีชรเสรีกุล. (2567). คุณลักษณะของบุคคลกิจกรรมการถ่ายทอด

องค์ความรู้จากบุคลากรก่อนเกษียณสู่บุคลากรรุ่นใหม่ในองค์กร. วารสารนักบริหาร, 44(2), 1-15.

- กรมการท่องเที่ยว. (2567). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2568. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม พ.ศ. 2569 จาก <https://www.mots.go.th/news/category/655>
- ชฎานันท์ เอี้ยวเรื่องสุรติ และธนธี เหมมันต์. (2568). กลยุทธ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลสะกอม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา. ใน ทัศนีย์ ประธาน (ประธาน), การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 16. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- รัชฎา อัครศรีวร นากาโอคะ และกฤษณ์ท แสนทวี. (2567). การสื่อสารอัตลักษณ์และตัวตนผ่านจักรวาลนิยมของเยาวชนไทย. วารสารวิชาการนวัตกรรม สื่อสารสังคม, 12(1), 72-84.
- นิรัน ดะแซ, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรธน์ และละมุล รอดขวัญ. (2568). พหุวัฒนธรรมในชายแดนภาคใต้ตอนล่าง: บริบท ประวัติศาสตร์ และแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน. วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 23(2), 383-400.
- ปริตา สวงนทรัพย์, ปานเกล้า หนูมาก, รพีพร สิงห์โต และมณฑา จำปาเหลือง. (2568). ทูมนุชย์ในศตวรรษที่ 21: ปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จ. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 5(2), 18-29.
- พุดพัฒนา คำวชิระพิทักษ์ และมนัญญา คำวชิระพิทักษ์. (2563). รูปแบบการตั้งถิ่นฐานชุมชนที่สอดคล้องกับการคงอยู่ของมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา: เทศบาลนครรังสิต เทศบาลเมืองบึงยี่โถและเทศบาลเมืองท่าโขลง. Asian Creative Architecture, Art and Design, 31(2), 34-49.
- แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์ และประสงค์ ต้นพิชัย. (2569). ทูทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน. Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University, 16(1), 38-59.
- ลาวัลย์ นาคดิลก. (2561). แนวทางการพัฒนาพหุวัฒนธรรมของเยาวชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 12(1), 163-172.
- สมาคมไอโคโมสไทย. (2569). กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม พ.ศ. 2569 จาก <http://www.icomosthai.org/THcharter/63546>
- สมบูรณ์ หทัยอยู่สุข, พชรินทร์ เสรี, และแกมแก้ว โขษกรณัฐ. (2563). ทศนคติและแรงจูงใจในการทำงานด้านสุขภาพจิตนักศึกษาของผู้เข้าร่วมโครงการมหิดลเฟรนด์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 51(2), 226-240.
- อุษณา พิมพ์ และชนบพร แสงวณิช. (2568). รูปแบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ระหว่างวัยเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development (JMARD), 7(1), 31-44.
- Southern Observation Center. (2012). Summary of teachers/educators/students affected by the turmoil in Southern Thailand (January 4, 2004 – September 7, 2010). Received from <https://deepsouthwatch.org/>
- Technavio. (2022). Sports tourism market by type, product, area, and geography -Forecast and analysis 2023-2027. Received from <https://www.technavio.com/report/sports-tourism-market-industry-analysis>.